

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Гусаров С. М. Щодо вдосконалення окремих положень досудового розслідування з урахуванням воєнного стану. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.). Харків : ХНУВС, 2022. С. 31–33.

3. Верещак О. І. Деякі аспекти спеціального досудового розслідування в умовах воєнного стану. 2022. С. 153–155.

4. Досудове розслідування в умовах воєнного стану: які зміни внесено в КПК? URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/213263_dosudove-rozsliduvannya-v-umovakh-vonnogo-standuyak-zmni-vneseno-v-kpk

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-5>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Галенко Ігор Васильович

здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Правовий захист персональних даних є однією з ключових складових забезпечення прав і свобод людини в сучасному інформаційному суспільстві. З розвитком цифрових технологій та зростанням обсягів обробки персональних даних з'являються нові виклики та загрози, які вимагають адекватної правової реакції. У звичайних умовах регулювання захисту персональних даних зосереджується на забезпеченні конфіденційності, цілісності та доступності інформації, а також на запобіганні несанкціонованому доступу та використанню даних. Так, згідно ст. 32 Конституції України (далі – КУ) не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1].

Однак в умовах воєнного стану означені завдання набувають більшої актуальності. Військові дії, надзвичайні ситуації та пов'язані з ними ризики вимагають особливих заходів безпеки, що впливає на процес збору, зберігання та обробки персональних даних. В таких умовах забезпечення правового захисту персональних даних набуває критичного значення, оскільки від цього залежить не лише захист приватного життя громадян, але й національна безпека.

Важливо розуміти, що під час воєнного стану можуть бути введені певні обмеження на права і свободи, включаючи обробку та зберігання персональних даних, що прямо передбачено ст. 64 КУ [1]. Воєнний стан в Україні введено Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022 [2] через повномасштабне вторгнення держави-агресора на територію України.

Необхідність захисту прав суб'єктів персональних даних в умовах дії правового режиму воєнного стану вкрай висока. Навіть в умовах бойових дій право на життя, право на повагу до гідності, право на свободу та особисту недоторканність, визначені в КУ, мають бути дотримані. Україна, яка поступово інтегрується до європейського простору, має відповідне законодавство, спрямоване на створення якісної системи правового захисту персональних даних, відповідно до стандартів ЄС [3]. При цьому, на слушний коментар Ю. Бруско вплив воєнного стану призвів до суттєвих змін у національне законодавство. До прикладу, Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» від 09 липня 2022 року № 2391-IX (далі – Закон України № 2391-IX) визначає правові засади обробки геномної інформації людини з метою її державної реєстрації в Україні. Державна реєстрація геномної інформації проводиться з метою: 1) ідентифікації осіб, які вчинили кримінальне правопорушення; 2) розшуку осіб, зниклих безвісти; 3) ідентифікації невпізнаних трупів людей, їх останків та частин тіла людини; 4) ідентифікації осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе. Прийняття відповідного Закону України № 2391-IX спричинене необхідністю ідентифікації осіб шляхом молекулярно-генетичної експертизи у зв'язку з воєнними діями [4, с. 201; 5]. Так само, вважаємо що документ не позбавлений недоліків, оскільки у воєнний час доступ до геномної інформації може стати об'єктом зловживань з боку державних органів або військових структур, що може порушувати права громадян на приватність та захист персональних даних. Крім того, можуть виникати етичні дилеми щодо використання геномної інформації. Наприклад, її використання для ідентифікації загиблих або зниклих безвісти осіб може бути виправданим, але потребує чітких

правових рамок і гарантій дотримання прав людини. Прийнятий порядок проведення обов'язкової державної реєстрації геномної інформації людини, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2023 р. № 978 визначає, що відбір біологічного матеріалу в осіб, геномна інформація яких підлягає обов'язковій державній реєстрації /.../, а також направлення на молекулярно-генетичну експертизу (дослідження) відібраного біологічного матеріалу таких осіб здійснюються відповідно до Порядку проведення обов'язкової державної реєстрації геномної інформації людини, затвердженого цією постановою, не пізніше ніж через 30 календарних днів з дня набрання чинності цією постановою [6].

У такий же спосіб знаходить свій вияв прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 р. № 263 щодо питань забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану. Згідно п. 1-1 зупинення, обмеження роботи інформаційних, інформаційно-комунікаційних та електронних комунікаційних систем, а також публічних електронних реєстрів здійснюється на територіях активних бойових дій (крім територій активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси) та тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях [7]. Більше того, на період дії воєнного стану заборонено використання хмарних ресурсів та/або центрів обробки даних, розташованих на тимчасово окупованій території України.

Основний документ, який регулює питання захисту персональних даних – Закон України «Про захист персональних даних» від 01 червня 2010 року № 2297-VI (далі – Закон України № 2297-VI). Він регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. Відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 8 Закон України № 2297-VI суб'єкт персональних даних має право знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам [8]. Разом з тим, думка В.О. Кравчука про необґрунтовану впевненість у тому, що надання згоди на обробку персональних даних автоматично позбавляє особу права на претензії у разі їх неналежного використання, має вагому обґрунтованість [9, с. 320]. Фактично, багато людей, приймаючи умови використання певної послуги чи програми,

не завжди повністю розуміють можливі наслідки обробки їх персональних даних, зокрема у віртуальному просторі.

29 липня 2022 року Закон України № 2297-VI доповнено ст. 30 згідно якої в період дії воєнного стану в Україні та протягом шести місяців після його припинення чи скасування, передача персональних даних іноземним суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, що необхідні для надання медичної допомоги та/або реабілітаційної допомоги із застосуванням телемедицини, може здійснюватися із забезпеченням захисту персональних даних відповідно до законодавства тієї країни, в якій медичному працівнику, фахівцю з реабілітації чи закладу охорони здоров'я, що надає медичну та/або реабілітаційну допомогу, надано право на провадження медичної практики (крім громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь). Попри те, що зазначені зміни обмежують право особи на конфіденційність персональних даних, ці обмеження є спрямованими на захист інтересів самої особи, а не держави [8; 9 с. 320].

Таким чином, на основі викладеного сформуємо наступні висновки: 1) правовий захист персональних даних є ключовою складовою гарантування прав і свобод людини в інформаційному суспільстві. Регулювання в цій сфері спрямоване на забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, а також на запобігання несанкціонованому доступу та використанню даних; 2) вплив воєнного стану призвів до значних змін у національному законодавстві України, зокрема, стосовно захисту персональних даних. Прийняття законів і постанов, таких як Закон України № 2391-IX та Постанова Кабінету Міністрів України № 263, свідчать про необхідність адаптації законодавства до викликів воєнного часу; 3) Відповідно до Закону України № 2391-IX, обробка геномної інформації людини здійснюється з метою розшуку зниклих безвісти осіб, ідентифікації трупів та інших обставин. Реалізація обов'язкової державної реєстрації геномної інформації повинна відбуватися в рамках чітких правових норм та забезпечувати гарантії прав людини; 4) Проаналізовані зміни в законодавстві підтверджують, що в умовах кризових ситуацій, таких як воєнний стан, важливо зберігати баланс між необхідністю захисту національної безпеки, правами та свободами громадян.

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>(дата звернення: 15.05.2024).

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 : станом на 10 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 15.05.2024).

3. Що варто знати про захист персональних даних в період воєнного стану? *Громадський Простір*. URL: <https://www.prostir.ua/?news=scho-varto-znaty-pro-zahyst-personalnyh-danyh-v-period-vojennoho-stanu>(дата звернення: 15.05.2024).

4. Бруско Ю. Захист персональних даних в умовах війни: вплив воєнного стану на право на приватне життя. *Інформація і право*. 2023. № 1(44). С. 201–204.

5. Про державну реєстрацію геномної інформації людини : Закон України від 09.07.2022 р. № 2391-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text>(дата звернення: 15.05.2024).

6. Деякі питання реалізації Закону України “Про державну реєстрацію геномної інформації людини” : Постанова Каб. Міністрів України від 29.08.2023 р. № 978. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2023-п#Text>(дата звернення: 15.05.2024).

7. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 12.03.2022 р. № 263 : станом на 23 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2022-п#Text> (дата звернення: 15.05.2024).

8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>(дата звернення: 15.05.2024).

9. Kravchuk V. O. Personal data protection in the conditions of martial law. *Juridical scientific and electronic journal*. 2022. No. 9. P. 319–321.